

Sygn. akt IV Ca 411/16

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2016r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Mariusz Struski

Sędziowie: SO Dorota Curzydło (spr.),

SO Andrzej Jastrzębski

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Zadrożna

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2016 r., w S.

na rozprawie

sprawy z wniosku J. B. i R. B.

z udziałem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika postępowania od postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 1 czerwca 2016 r. sygn. akt IX Ns 707/13

postanawia:

I. sprostować oczywiste omyłki pisarskie w ten sposób, że w rubrum i sentencji zaskarżonego postanowienia w miejsce (...) Sp. z o.o. w W.” i miejsce (...) Sp. z o.o. (...) w G.” wpisać w odpowiednich przypadkach (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W.”

II. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 1 (pierwszym) w ten sposób, że w miejsce frazy „wraz z ograniczeniami w korzystaniu z nieruchomości wynikającymi z zakresu stref kontrolowanych, w pasie o łącznej szerokości 3,58 m, licząc po 1,79 m od osi gazociągu na długości 30,70 m, zgodnie z mapą przebiegu sieci przesyłowej na w/w nieruchomości (k. 116 akt sprawy), stanowiącą załącznik do niniejszego postanowienia;” wpisać „ w pasie o łącznej szerokości 1 m., licząc po 0,5 m od osi gazociągu, na długości 30,70 m zgodnie z przebiegiem sieci przesyłowej oznaczonym kolorem żółtym na mapie znajdującej się na k. 116 akt i stanowiącej integralną część postanowienia;” i oddalić wnioski w pozostałej części;

III. oddalić apelację w pozostałym zakresie;

IV. orzec, że każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swym udziałem w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt IV Ca 411/16

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy R. B. i J. B. wnieśli o ustanowienie służebności przesyłu na rzecz uczestnika postępowania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. w zamian za jednorazowe wynagrodzenie w wysokości 20.000 zł,

na stanowiącej ich własność nieruchomości, tj. działce gruntu oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości W., dla której Sąd Rejonowy w S. Wydział VII Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW (...). Nadto wnioskodawcy wnieśli o zasądzenie na ich rzecz solidarnie od uczestnika kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podnieśli, że są współwłaścicielami przedmiotowej nieruchomości, na której posadowione zostały urządzenia wchodzące w skład przedsiębiorstwa uczestnika postępowania, a podejmowane przez wnioskodawców próby ustanowienia służebności przesyłu w drodze umowy nie przyniosły rezultatów, bowiem strony nie doszły do porozumienia odnośnie wysokości jednorazowego wynagrodzenia.

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. przychylił się do wniosku co do zasady, jednak zakwestionował określoną przez wnioskodawców kwotę wynagrodzenia, podnosząc że jest ona rażąco wygórowana. Uczestnik nie kwestionował przy tym tego, że urządzenia infrastruktury gazowniczej znajdujące się na nieruchomości wnioskodawców wchodzą w skład jego przedsiębiorstwa, w tym nie negował długości linii gazowniczej przebiegającej przez działkę wnioskodawców. Nadto wniósł o zasądzenie solidarnie od wnioskodawców na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 1 czerwca 2016 roku Sąd Rejonowy w S.:

1. ustanowił na nieruchomości położonej we W., oznaczonej jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w S. prowadzi Księgę Wieczystą nr (...) na rzecz uczestnika (...) Sp. z o.o. w W. odpłatną służebność przesyłu, o powierzchni 109,91 m kw., polegającą na prawie nieograniczonego korzystania w zakresie niezbędnym do przesyłania gazu, wykonywania wszelkich prac eksploatacyjnych na sieci gazowej, swobodnym dostępie służb gazowniczych w tym przejazdu i przechodu w celu usunięcia awarii, przeprowadzania kontroli, dokonywania przeglądów, wymiany, wykonywania prac konserwacyjnych, rozbiórkowych, modernizacyjnych i remontowych urządzeń w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania należących do (...) Sp. z o.o. (...) w G. elementów gazociągu średniego ciśnienia Dn 63 mm wraz z ograniczeniami w korzystaniu z nieruchomości wynikającymi z zakresu stref kontrolowanych, w pasie o łącznej szerokości 3,58 m, licząc po 1,79 m od osi gazociągu na długości 30,70 m, zgodnie z mapą przebiegu sieci przesyłowej na w/w nieruchomości (k. 116), stanowiącą załącznik do niniejszego postanowienia;
2. zasądził od uczestnika (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz wnioskodawców R. B. i J. B. solidarnie kwotę 4.257 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności opisanej w punkcie 1 postanowienia;
3. oddalił wnioski stron o zasądzenie kosztów postępowania;
4. nakazał ściągnąć od wnioskodawców R. B. i J. B. solidarnie na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w S. kwotę 1.805,79 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych;
5. nakazał ściągnąć od uczestnika (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w S. kwotę 1.805,80 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych.

Powyższe orzeczenie zapadło na podstawie następującego stanu faktycznego:

R. B. i J. B. na prawach majątkowej wspólności ustawowej małżeńskiej są współwłaścicielami nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym, położonej w miejscowości W., stanowiącej działkę nr (...), dla której Sąd Rejonowy w S. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Na działce tej posadowione zostały urządzenia przesyłowe do dystrybucji gazu ziemnego, które aktualnie wchodzą w skład przedsiębiorstwa (...) z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W..

Jak ustalił Sąd Rejonowy powierzchnia gruntu wyłączona z użytkowania, zajęta pod urządzenia przesyłowe na działce nr (...) wynosi 3,70 m² (strefa kontrolowana) i 79,21 m² (strefa oddziaływania), zaś wartość prawa służebności przesyłu w związku z usytuowaniem urządzeń przesyłowych na działce nr (...) wynosi 4.257 zł.

Pismem z dnia 28 marca 2013r. R. B. i J. B. wezwali (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. do ustanowienia służebności przesyłu w drodze umowy i zapłaty kwoty 30.000 zł tytułem wynagrodzenia oraz zapłaty kwoty 20.000 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie bez tytułu prawnego z ich nieruchomości. Pismem z dnia 9 maja 2013r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. wezwała wnioskodawców do uzupełnienia dokumentacji celem nadania biegu postępowaniu.

Sąd I instancji ustalił również, że na podstawie uchwały podjętej dnia 24 maja 2013r. doszło do połączenia spółek w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh poprzez przeniesienie całego majątku i obowiązku (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. na (...)z siedzibą w W..

Oceniając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy uznał, bacząc na treść przepisów art. 49 § 1 kc, art. 305¹ kc, art. 305² § 1 i § 2 kc, art. 232 kpc, że, skoro na nieruchomości wnioskodawców uczestnik posadził urządzenie infrastruktury technicznej w postaci gazociągu podziemnego, to niewątpliwym jest, iż zachodzą przesłanki do ustanowienia na przedmiotowej nieruchomości na rzecz uczestnika postępowania służebności przesyłu. Zresztą uczestnik postępowania nie sprzeciwił się samemu żądaniu ustanowienia służebności przesyłu, zakwestionował jedynie wysokość wskazanego we wniosku wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

W celu ustalenia wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu Sąd Rejonowy posiłkował się opiniami biegłych, w szczególności opinią biegłej sądowej E. M., i na tej podstawie orzekł, jak w pkt 1 sentencji. Nadto, także za biegłą E. M., przyjął, iż wartość prawa służebności przesyłu w związku z usytuowaniem urządzeń przesyłowych na działce nr (...) wynosi 4.257 zł. O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 520 § 1 kpc.

Z rozstrzygnięciem tym nie zgodził się uczestnik postępowania, który, zaskarżając wydane orzeczenie w całości, podniósł zarzuty naruszenia:

1. prawa materialnego, tj.:

- art. 305¹ kc w zw. z art. 305² kc poprzez ustanowienie nadmiernego zakresu służebności przesyłu niespełniającego przesłanki niezbędności właściwego korzystania z urządzeń i nie odpowiadającego przeznaczeniu urządzeń,

- art. 305¹ kc w zw. z art. 305⁴ kc w zw. z art. 288 kc poprzez brak ustanowienia służebności tak, aby jak najmniej utrudniała korzystanie z nieruchomości obciążonej, a także poprzez uznanie, że zakres służebności jest konieczny dla właściwego korzystania z urządzeń, podczas gdy jakiegokolwiek czynności na sieci gazowej podejmowane są z poszanowaniem strefy kontrolowanej,

- art. 305² kc poprzez przyznanie wygórowanego, a nie odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu w wyniku błędnego wyznaczenia zakresu służebności przesyłu w ujęciu terytorialnym,

- § 10 ust. 6 pkt 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26.04.2013r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie poprzez oznaczenie strefy kontrolowanej gazociągu o szerokości 3,58m, pomimo, że taka szerokość nie została przewidziana przepisami prawa,

2. prawa procesowego, tj.:

- art. 325 kpc poprzez błędne oznaczenie uczestnika jako (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., zamiast (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.,

- art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 328 § 2 kpc poprzez niewyjaśnienie powodów, dla których odmówiono uwzględnienia stanowiska uczestnika, że niezbędny zakres służebności przesyłu stanowi pas o szerokości 1m, co skutkowało niewłaściwym oznaczeniem zakresu służebności przesyłu,

- art. 328 § 2 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc poprzez sporządzenie uzasadnienia pomijającego stanowiska uczestników postępowania wyrażone w toku postępowania, co uniemożliwia odczytanie motywów rozstrzygnięcia.

W efekcie powyższego uczestnik wniósł o zmianę pkt 1 zaskarżonego postanowienia poprzez oznaczenie strefy kontrolowanej w pasie o szerokości 1 m, licząc po 0,5 m od osi gazociągu, zmianę pkt 2 zaskarżonego postanowienia poprzez orzeczenie solidarne na rzecz wnioskodawców kwoty 749,97 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, jak i o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania odwoławczego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zasadny okazał się bowiem zarzut naruszenia art. 305¹ kc w zw. z art. 305² kc poprzez ustanowienie nadmiernego zakresu służebności przesyłu niespełniającego przesłanki niezbędności właściwego korzystania z urządzeń i nie odpowiadającego przeznaczeniu urządzeń oraz art. 305¹ kc w zw. z art. 305⁴ k.c. Zgodzić się należy z apelującym, że do obsługi i eksploatacji infrastruktury liniowej na nieruchomości obciążonej właściwy jest pas eksploatacyjny (technologiczny) i to on jest pasem służebności przesyłu o charakterze czynnym, koniecznym dla właściwego korzystania z urządzeń. Powierzchnia nieruchomości zajęta pod służebność powinna odpowiadać warunkom eksploatacji sieci przyjęta w przedsiębiorstwie będącym właścicielem urządzeń przesyłowych. Wyznaczona w ten sposób strefa ma zabezpieczyć potrzeby eksploataowania urządzeń, zapewniając przedsiębiorcy możliwość prawidłowego korzystania z nich, ale także ich konserwacji, naprawy, modernizacji, usuwania awarii. W sytuacji, gdy sam przedsiębiorca, który eksploatuje urządzenia i ocenia, że powierzchnia pasa technologicznego jest wystarczająca dla wykonania czynności koniecznych dla prawidłowej eksploatacji urządzeń (wnosząc o ustanowienie służebności jedynie w zakresie pasa technologicznego) zgodnie z normą zakładową ustanowienie służebności na powierzchni przekraczającej pas technologiczny uznać należy za naruszające normę art. - art. 305¹ kc w zw. z art. 305⁴ kc w zw. z art. 288kc.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie ograniczając zakres służebności do szerokości pasa technologicznego (punkt II postanowienia).

Nie jest natomiast zasadny zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 305² § 2 k.c. poprzez ustanowienie wynagrodzenia w kwocie zdaniem apelującego zawyżonej. W ocenie Sądu Okręgowego, w sytuacji, w której brak jest przepisu określającego zasady i kryteria według których ustala się wynagrodzenie za ustanowienie służebności, wysokość tego wynagrodzenia nie zawsze stanowi iloczyn powierzchni zajętej pod służebność i 1 m² zajętej nieruchomości – a taki pogląd prezentuje apelujący, domagając się przyjęcia powierzchni nieruchomości obciążonej zajęta przez urządzenia elektroenergetyczne (pas technologiczny) na potrzeby obliczenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności danej sprawy, interes stron, społeczno – gospodarczy charakter służebności i rekompensaty należnej właścicielowi nieruchomości obciążonej. Zgodnie z aktualnymi poglądami orzecznictwa za odpowiednie wynagrodzeniem może być uznane takie, które będzie stanowiło ekwiwalent wszystkich korzyści, jakich właściciel nieruchomości zostanie pozbawiony w związku z jej obciążeniem a zindywidualizowany w konkretnej sprawie sposób obliczenia wynagrodzenia powinien uwzględniać po stronie właściciela m.in. charakter nieruchomości – jej położenie, rodzaj, rozmiar, kształt, jej społeczno gospodarcze przeznaczenie ujęte w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, utratę pożytków, zakres ograniczenia w prawie rozporządzania, swobodnego decydowania o przeznaczeniu nieruchomości, zakres i sposób ingerencji przedsiębiorcy, pozbawienie władztwa nad nią, sposób przebiegu urządzeń, trwałość i nieodwracalność obciążenia, uciążliwość ustanowionego prawa. W świetle powyższych uwag oczywistym staje się, że nie może być uznane za odpowiednie takie wynagrodzenie, które uwzględnia tylko wyłączenie z użytkowania pasa technicznego. W sytuacji gdy – jak ma to miejsce w rozpoznanej sprawie – w

strefie oddziaływania gazociągu wnioskodawcy nie mogą dokonywać nasadzeń drzew a wszelkie prace w tej strefie wymagają uzgodnienia z właściwym operatorem sieci za trafne uznać należy stanowisko Sądu pierwszej instancji, iż wynagrodzenie za ustanowienie służebności powinno uwzględniać obszar strefy oddziaływania i stanowić iloczyn tego obszaru i wartości 1 m² gruntu. W tym miejscu podkreślić należy, że Sąd drugiej instancji dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji odnoszącą się do opinii biegłej E. M. ustalającej wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności w kwocie 4 257 zł . Opinia biegłej jest rzeczowa, wewnętrznie spójna i konsekwentna, logiczna, sporządzona w oparciu o fachową wiedzę i doświadczenie zawodowe biegłej. Nadto odnosi się do wszystkich wskazanych wyżej elementów, od których zależy wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. to podkreślić należy, że uzasadnienie wyroku wyjaśnia przyczyny, dla jakich orzeczenie zostało wydane, jest sporządzane już po wydaniu wyroku, a zatem wynik sprawy z reguły nie zależy od tego, jak napisane zostało uzasadnienie i czy zawiera ono wszystkie wymagane elementy. Zarzut naruszenia art. 328 § 2 może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (II PK 202/10 z dnia 2 marca 2011 r. Wyrok Sądu Najwyższego LEX nr 817516). Sytuacja taka nie ma miejsca w rozpoznawanej sprawie. Sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu wskazał na jakich dowodach się oparł a treść uzasadnienia pozwala na przesłedzenie wyvodu sądu pierwszej instancji.

Wobec powyższego w pozostałym zakresie Sąd Okręgowy mocą art., 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację (punkt III postanowienia).

Ponieważ w orzeczeniu Sądu pierwszej instancji nastąpiły omyłki w oznaczeniu uczestnika postępowania, na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 w k.p.c. Sąd drugiej instancji z urzędu sprostował oczywiste omyłki, orzekając o tym w pkt I postanowienia.

Zasadą jest, że w postępowaniu nieprocesowym każdy uczestnik ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie (art. 520 § 1 k.p.c.). Wyjątek od niej przewidziane są w art. 520 § 2 k.p.c. - zgodnie z którym, jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości oraz w art. 520 § 3 k.p.c. - w myśl którego jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika, przy czym przepis powyższy stosuje się odpowiednio, jeżeli uczestnik postępował niesumienne lub oczywiście niewłaściwie. W ocenie Sądu Okręgowego nie budzi wątpliwości, że w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu występuje sprzeczność. Należy jednak podkreślić, że sytuacja w postępowaniu nieprocesowym jest inna niż w procesie, w który przegranie sprawy z reguły wywołuje skutek w postaci obowiązku zwrotu kosztów - wskazuje na to zawarte w artykułach 520 § 2 i 3 k.p.c. wyrażenie „sąd może” . W postępowaniu nieprocesowym sąd ma możliwość oceny czy rodzaj sprawy, jej okoliczności, wątpliwości występujących w niej zagadnień prawnych czyniły i w jakim zakresie nietrafność, lub nawet oczywistą niesłuszność stanowiska któregoś z uczestników i w zależności od tej oceny odmówić zasądzenia albo zasądzić zwrot kosztów. Biorąc pod uwagę fakt, że apelacja została uwzględniona jedynie w części Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zastosowania art. 520 § 2 i 3 k.p.c. i o kosztach orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.